

Året Var

DHF:s FÖRTECKNING ÖVER ÅRTAL I DALARÖS HISTORIA har tagits fram med hjälp av uppgifter tagna ur litteratur som berör Dalarö, sökning via Internet och med hjälp av boende på Dalarö.

**Detta är en fördjupning
av händelsen år**

se nästa sida

1919.

Åtta ordinarie och fyra extra ordinarie lotsar är verksamma på Dalarö.

I boken "Dalarölotsar" går historiebetraktningen om lotsar tillbaka till 1200-talet men mer i detalj från 1636. Det är då Sveriges första sjötull inrättades på Dalarö och behovet av lotsar ökade starkt på orten. Då var landsvägstransporter svåra och den mesta exporten och importen till och från Stockholm skedde via Dalaröleden. Boken beskriver i hög grad lotsyrkets utveckling, svårigheter och upplevelser generellt.

Lotspersonal har genom tiderna bott på Jutholmen, straxt utanför Dalarö, och centralt inom Dalarö.

Text ur skriften Lotsarna i Stockholm, 300 år 1993.

I äldre tider, i slutet av 1600-talet, då lotsningen fick en mer organiserad form och reglerad av förordningar, var det sannerligen ingen sinekur att vara lots. Hårda och entydiga bestämmelser angav lotsens skyldigheter och vilka straff som kunde utmätas för minsta förseelse. Lotsarna hade knappast några rättigheter alls, bara skyldigheter. Den som antogs till lots måste avlägga en ed som inte fick brytas. Dessutom skulle varje lots fostra en lotslärling som lärdes upp i yrket och så småningom examinerades. Av lotsförordningarnas detaljerade föreskrifter framgår bl a att lotsen var underkastad sträng lydnessplikt. Det var hårda straff med dryga böter, gatlopp eller *mistning af Lijwet* om ett örlogsfartyg gick på grund eller förlorades genom lotsens bevisade förvållande. Även om det inte inträffade någon olycka, men att lotsen ändå ansågs försumlig fick han plikta med gatlopp, ett särdeles hårt och förnedrande straff vilket bl. a. innebar offentlig prygling.

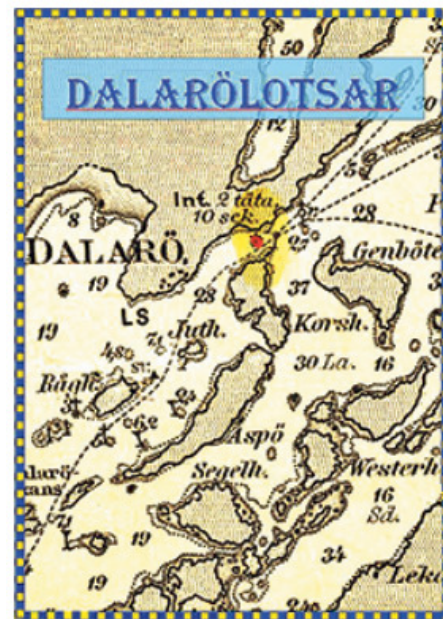
Före år 1881 kunde olyckor med lots ombord få svåra konsekvenser för lotsen, eftersom dåvarande Krigsrätten bedömde och utdömde straff.

Befanns lotsen skyldig kunde straffen bli mycket hårda. Exempelvis var fyra månaders cellfängelse ett inte alltför ovanligt straff. Avskedanden, ersättningskrav och böter var andra påföljder. Under 1700-talet kunde det bli tal om spöslitning, gatlopp och andra förnedrande straff.

Hård uppsikt i Stockholm där krogarna låg tätt

Så snart lotsningen var avslutad måste lotsen utan dröjsmål bege sig tillbaka till lotsstationen. Särskilt noga var kontrollen av lotsarna i Stockholm med omnejd. Där var sjötrafiken som störst och krogarna låg tätt. Spriten var ett ständigt problem, även om synen på spritkonsumtionen var liberalare förr. Men man godtog inte, klokt nog, missbruk av sprit eller att lotsen var påverkad av alkohol, när han började sin lotsning.

Spritmissbruk var också den vanligaste orsaken till att en lots straffades. Lotsåldermännen för de olika lotsplatserna hade på sitt ansvar att se till att lotspersonalen skötte sig.

Frågor om boken kan ställas till g.maijgren@telia.se

